

ПОНЯТТЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ТА ЇЇ РОЗВИТОК

Савченко О.І., к.е.н., доцент

Дюжєв В.Г., д.е.н., професор

Мехович С.А., д.е.н., професор

Научний керівник: Перєрєва П.Г., д.е.н., професор

Національний технічний університет «ХПІ»

Формування ринкових відносин і розвиток економіки передбачає конкуренцію, в якій перемагають ті господарюючі суб'єкти, які ефективно використовують всі види наявних ресурсів. Ефективне використання всіх видів ресурсів-факторів, ефективність управління, управлінських рішень, зниження витрат і зростання рентабельності є основними завданнями господарюючого суб'єкта.

Історично склалося так, що проблема ефективності була першою, яка обговорювалася в управлінні. Перші теорії управління сформувалися в процесі роздумів над проблемою ефективного використання праці та обладнання в промисловому виробництві. Фундаментальна праця Емерсона (1912) називалася «Дванадцять принципів ефективності».

Проблема надійності почала розроблятися пізніше, в кінці 1940-х - початку 1950-х років, в основному представниками напрямку, пов'язаного з управлінням технічними системами. З початку 1970-х років проблема якості також набула свого резонансу, головним чином у працях з менеджменту [1-5].

Давид Рікардо намагався оцінити ефективність капіталу. Зокрема, він показав, що чим менш довговічний капітал, тим більше постійної праці потрібно для підтримки його первісної ефективності. У Рікардо термін "ефективність" вживається вже не в значенні ефективності, а як відношення результату до певного виду витрат, тобто набуває того конкретного значення, яке було важливим з точки зору економіки при оцінці тих чи інших дій.

З цього часу поняття «ефективність» набуло статусу економічної категорії [2]. Вже в кінці дев'ятнадцятого століття термін «ефективність» став втрачати своє чисто економічне значення і використовувався для оцінки самих різних дій. На думку У. Джеймса, «істина створюється успіхом цього досвіду». Тому необхідно було знайти і виділити ту характеристику діяльності, яка була б пов'язана з успіхом. Ефективність стала претендувати на роль такої

характеристики [1]. Оскільки поняття ефективності було повторно застосовано до будь-якої діяльності, але втратило значну частину свого первісного значення ефективності або продуктивності, виникла необхідність розширити це поняття, включивши в нього не тільки результат діяльності, але і цілі або потреби, з якими пов'язана діяльність, тобто надати їй зміст. Розширення поняття ефективності мало на меті відобразити взаємозв'язок між різними аспектами діяльності (результатом і витратами, результатом і цілями, результатом і потребами, результатом і цінностями).

Таким чином, ефективність є поняттям багатограним і визначається різними критеріями. Будь-яка багатокритеріальність вимагає особливих способів узгодження критеріїв між собою, способів пошуку компромісу. Залежно від того, як вони побудовані, будуть отримані різні значення коефіцієнта корисної дії. Для того щоб знати, які аспекти переважають в конкретному випадку, необхідно з'ясувати, який метод вирівнювання критеріїв був використаний [3].

Діяльність сучасних підприємств характеризується наявністю порівняно більшої кількості проблем, які потребують термінового вирішення. Зараз перед теорією і практикою менеджменту стоїть завдання створення ефективних методів розробки, контролю та оцінки управлінських рішень. Від цього залежить життєздатність не тільки окремих підприємств і фірм, а й стійкість сучасних організацій в цілому. У сучасних умовах переходу до ринкової економіки підвищення ефективності виробництва може бути досягнуто головним чином за рахунок розвитку інноваційних процесів, які отримують остаточне вираження в нових технологіях і нових видах конкурентоспроможної продукції. Колективи підприємств і їх керівники приділяють основну увагу матеріальному стимулюванню праці. Очевидно, що з розвитком ринкових відносин підприємства почнуть приділяти належну увагу розвитку виробництва на перспективу і будуть направляти необхідні кошти на нове обладнання, відновлення виробництва, розробку і випуск нової продукції.

Одним з важливих факторів інтенсифікації і підвищення ефективності виробництва є режим економії. Ресурсозбереження має стати вирішальним джерелом задоволення зростаючого попиту на паливо, енергію, сировину та матеріали. Необхідно створювати і оснащувати підприємства машинами і обладнанням, що забезпечують

високу ефективність використання конструкційних та інших матеріалів, сировини, паливно-енергетичних ресурсів, створення і застосування вискоефективних маловідходних і безвідходних технологічних процесів [4].

Організаційно-економічні чинники, в тому числі і управління, відіграють важливу роль в підвищенні ефективності виробництва. Особливо зростає їх роль зі зростанням масштабів суспільного виробництва і ускладненням економічних відносин. Перш за все, це розробка і вдосконалення раціональних форм організації виробництва - концентрації, спеціалізації, кооперації і комбінування. «Ефективність» є наслідком концепції якості там, де є доцільність. Розвитком поняття міри є стабільність, що в свою чергу призводить до поняття надійності. Тільки спільне дослідження якості, ефективності та надійності може привести до успіху. У наш час правильне відтворення традиційних принципів ефективного управління не завжди призводить до очікуваних результатів, а це свідчить про необхідність нової наукової моделі управління. Функціонування сучасного суспільства залежить від ефективності великих організацій, їх результативності, рівня активності, цінностей і вимог, що пред'являються до себе.

Література.

1. Перерва П.Г., Шаульська Л.В., Кобелева Т.О. Формування та використання системи моніторингу підприємницьких ризиків як запорука сталого розвитку бізнес-структур. *Економіка і організація управління*. № 1 (49), 2023. С.45-56
2. Перерва П.Г., Борзенко В.І., Кобелева Т.О. Інтелектуальна власність: магістерський курс: підручник. Харків: НТУ «ХПІ», 2019. 1002 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/286988829.pdf>
3. Перерва П.Г., Шаульська Л.В., Кобелева Т.О. Формування та використання системи моніторингу підприємницьких ризиків як запорука сталого розвитку бізнес-структур. *Економіка і організація управління*. № 1 (49), 2023. С.45-56
4. Косенко А.В., Перерва П.Г., Кобелева Т.О., Косенко О.П., Ткачова Н.П. Стратегія маркетингу логістичних послуг у підприємницькій діяльності: ціноутворення та політика розподілу // *Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки): зб. наук. пр.* Харків: НТУ "ХПІ", 2021. № 1. С. 91-97. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/54964>
5. Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Формування системи моніторингу підприємницької діяльності підприємства // *Економіка: реалії часу: електрон. наук. вид.* 2023. № 1 (65). С. 5-11. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2023/No1/5.pdf>